

מעדני אש

פרשת ראה שנת תשפ"ו - גליון תתקכ"י
שנה 23 לממלכת התורה מעדני אשר

שאלות והקידות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

האם כשקונים כלי בישול לאשה מקיים המצוה של שמחת יום טוב?

איתא בגמ' פסחים ק"ט עמוד א' תנו רבנן חייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל, שנאמר ושמחת בחגך, במה משמחם, בין, רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם, ונשים בראוי להן, אנשים בראוי להם, בין, ונשים במאי, תני רב יוסף בבבלי בבבלי צבעונין, בארץ ישראל, בבבלי פשתן מגוהצין, תניא, רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שביית המקדש קיים - אין שמחה אלא בבשר, שנאמר דברים כז וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך. ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא בין, שנאמר תהלים קד ויין ישמח לבב אנוש.

הנה בגמ' מבואר שהשמחה לנשים זה בבגדים, אבל בטור ובש"ע אור"ח סימן תקכ"ט הוסיפו שאף בתכשיטים נמי מקיימים מצוה זו.

והגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל מובא בהליכות שלמה מועדים פרק י"א ארחות הלכה 4 סבר שאפשר נמי לקיים מצוה זו ע"י קניית כלי בישול וכדומה וכן הוא היה נוהג למעשה לקנות כלי בישול לחג כדי לקיים מצוה זו, וכן השיב לשאלו דכל שיועד באשתו שתהא לה שמחה מכלי מסוים מקיים המצוה בזה, אף אם הוא כלי שאסור להשתמש ביום טוב, דסוף סוף שמחה הוא לה.

ופעם כשראה הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל אחד מתלמידיו שהיה לו אתרוג מהודר ביותר שמחירו גבוה מאד, שאלהו בנימת תוכחה, המלאת כבר שאר חובתיו, האם קנית כבר בגד חדש וכדומה לזוגתך לכבוד הרגל כדתניא פסחים ק"ט וכמו דקימ"ל בש"ע אור"ח סימן תקכ"ט.

הנה הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל היה נוהג לומר אתרוג זה מצות עשה, ומצות ושמחת בחגך זה מצות עשה, כמו שבאתרוג מקפידים שלא יהא שום נקודה שחורה, ה"ה במצות שמחת יו"ט צריך שיהא נקי לגמרי בלי שום נקודה שחורה.

ובמשך חכמה ^{פרשת ראה} כתב שכמו שבלקחת ד' מינים דורשים חז"ל סוכה מ"א ע"מ ב' ולקחתם לקיחה תמה, אותו דבר במצות שמחה בחג שכתוב ושמחתם ^{פרשת ראה} צריך שיהא שמחה תמה בלי שום צער.

האם אפשר לקיים מצות שמחת יו"ט כשאוכל בשר עוף או רק בבשר בהמה?

בפרשתנו ט"ז י"ד ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך וגו' איתא בגמ' פסחים ק"ט ע"מ א' אין שמחה אלא בבשר ויין יש לחקור האם אפשר לקיים מצות שמחת יו"ט רק כשאוכל בשר בהמה או דילמא אפשר לקיים גם בבשר עוף

הנה איתא במשנה בכורים פרק ג' משנה ה' דמביאי בכורים היה מביאין גם תורים ובני יונה בצד הסלים, ואותם שבידם נתנו לכהנים.

ובטעם הדבר שהיו מביאים גם תורים: כתב הרמב"ם בפירוש המשניות דהיו עושין כן להידור מצוה.

וברבנו בחיי בפרשת כי תבא כתב דטעם הדבר שהביאו נמי תורים ובני יונה, משום דכתיב "ושמחת בכל הטוב" ואין שמחה אלא בבשר.

יש להקשות: דבגמ' חגיגה ח' ע"ב אמרין להדיא דאין שמחה בבשר עופות, אלא בבשר בהמה, א"כ איך כתב הרבינו בחיי שהיו מביאין עופות משום שמחה, כך הקשה בטל תורה להגאון רבי מאיר אריק חלק ג' בהנהגת על התורה בפרשת כי תבא ומניחו בצ"ע.

נראה לתרץ: ע"פ מה שכתב בשו"ת חות יאיר סימן קע"ח בסופו דבעופות נמי מקיימים קצת שמחת יו"ט, דהרי במשתאות החשובים מפרנסים בעופות, אע"פ דקימ"ל דאין יוצאין ידי חובת שמחה בעופות, מ"מ מקצת שמחה מקיימים.

ובגליוני הש"ס ביצה י' ע"ב, ועיין בשו"ת שבילי דוד אור"ח סימן תקכ"ט מביא ראה לדברי החות יאיר: מהא דאמרין התם בגמ' על יוני שובך דמקיימים בהו שמחת יו"ט, חזינן דמקצת שמחה איכא אף בעופות, לפי הנ"ל אתי שפיר דרבינו בחיי הביא שלגבי הבכורים די בשמחה של עופות, כיון דסוף סוף מביא שמחה, לכן כתב דהיו מביאין בני יונה, משום דאין שמחה אלא בבשר, מעדני אשר.

עוד נראה לתרץ: ע"פ מה שכתב בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רכ"ד דהא דאין שמחה בעופות בזמן הזה תלוי בטעם הדבר דאין יוצאים מצות שמחה בזמן שביית המקדש היה קיים בעופות, שבביתא חגיגה ח' ע"ב נאמר ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה, מכאן אמרו חכמים ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות וכי יכול אף בעופות ומנחות תלמוד לומר ושמחת בחגך מי שחוגגה באה מהם, יצאו אלו שאין חגיגה באה מהם, ורב אשי אמר מושמחת נפקא יצאו אלו שאין בהם שמחה, לפי הנ"ל אפשר לומר דלטעם שאין שמחה כלל בעופות בודאי אין יוצאים בזמן הזה בעופות, משא"כ לטעם הברייתא דהויא משום דומיא דחגיגה, יכול להיות שיש בזה שמחה רק בעינין בזמן שביית המקדש היה קיים דוקא בהמה, אבל בזמן הזה אפשר בעופות דהויא נמי שמחה, ואפשר לומר דהסוגיא בביצה סבירא ליה דהטעם משום דבעינן דומיא דחגיגה אבל בזמן הזה יש שמחה אף בעופות, לפי הנ"ל אפשר לומר דהרבינו בחיי יסביר כשיטה שבעופות יש נמי שמחה, ורק לגבי מצות שמחה בעינין בשר בהמה מגזירת הכתוב.

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב משה ירחמיאל הלוי איידר שליט"א קווינס
לברכת מזל טוב לרגל שמחת נישואי ביתי תחי' במז"ט
עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש

כמר חיים בארד נ"ל בחיר ישיבת מאור עינים ראחמסטריווקא
בנו של מחותני הגאון אשר ישעי' שליט"א ר"מ בישיבת מחנובא בעלזא אלעד
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב מנחם מנדל פיינגבוים שליט"א בארא פארק
לברכת מזל טוב לרגל שמחת נישואי ביתי תחי' במז"ט
עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש

כמר חיים בארד נ"ל בחיר ישיבת מאור עינים ראחמסטריווקא
בנו של מחותני הגאון אשר ישעי' שליט"א ר"מ בישיבת מחנובא בעלזא אלעד
וברכת מזל טוב לסבא החשוב דודי הגאון בן ציון רייך שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב נתן וינשטוק שליט"א ליקוד
לברכת מזל טוב לרגל שמחת נישואי ביתי תחי' במז"ט
עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש

כמר חיים בארד נ"ל בחיר ישיבת מאור עינים ראחמסטריווקא
בנו של מחותני הגאון אשר ישעי' שליט"א ר"מ בישיבת מחנובא בעלזא אלעד
וברכת מזל טוב לסבא החשוב דודי הגאון בן ציון רייך שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב שלמה חנוך אברמצי'ק שליט"א פלטבוש
לברכת מזל טוב לרגל שמחת נישואי ביתי תחי' במז"ט
עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש

כמר חיים בארד נ"ל בחיר ישיבת מאור עינים ראחמסטריווקא
בנו של מחותני הגאון אשר ישעי' שליט"א ר"מ בישיבת מחנובא בעלזא אלעד
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הגאון אהרן ישעיה שכטר שליט"א לונג איילנד ניו יארק
רב קהילת ישראל הצעיר דוואדומיר
לברכת מזל טוב לרגל שמחת נישואי ביתי תחי' במז"ט
עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש

כמר חיים בארד נ"ל בחיר ישיבת מאור עינים ראחמסטריווקא
בנו של מחותני הגאון אשר ישעי' שליט"א ר"מ בישיבת מחנובא בעלזא אלעד
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב יחזקאל רייך שליט"א בארא פארק
לברכת מזל טוב לרגל שמחת נישואי ביתי תחי' במז"ט
עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש

כמר חיים בארד נ"ל בחיר ישיבת מאור עינים ראחמסטריווקא
בנו של מחותני הגאון אשר ישעי' שליט"א ר"מ בישיבת מחנובא בעלזא אלעד
וברכת מזל טוב לסבא החשוב דודי הגאון בן ציון רייך שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יצליח בכל אשר יפנה

האם בלילה יש איסור לתת צדקה?

יש לחקור האם בלילה אין חיוב לתת צדקה לעני

איתא בגמ' ירושלמי שקלים פ"ה ה"ד רבי חיינא בר פפא הוה מפליג מצוה צדקה בליליא, חד זמן פגע ביה רבהון דרודייא, אמר ליה, לא כן אלפן רבי, לא תסיג גבול רעך, והלילה זמנם של הרוחות, אמר ליה, ולא כן כתיב מתן בסתר יכפה אף, והוה מסתפי מניה וערק מן קומוי.

והחיד"א ברכי יוסף יור"ד סימן רמ"ז סק"ב, וכן בברכי יוסף אור"ח סימן רל"ה **כתב רבינו האר"י** היה נותן צדקה לגבאי בשחרית ובמנחה, אך לא בתפלת ערבית, וכתב הרב מהר"י צמח, שגם בלילה הצדקה מועילה, אלא שאין התיקונים והכוונות שוות, והבאתי סמך לזה מהירושלמי שקלים.

ועוד הרבה פוסקים כתבו שלא לתת צדקה בלילה: בשו"ת מהרש"ם ח"ב סימן מ"ג, ובספרו דעת תורה אור"ח סימן תקס"ח, וכן היעב"ץ בסדרו עמוד שמים קודם תפילת ערבית, וכן בטל תורה שבת ק"ח ע"א.

ובשו"ת אפרקסטא דעניא ח"ג סימן קפ"א הביא ראה בדרך רמז: מהא דפרכינן בגמ' כתובות נ' ע"א על קרא אשרי שומרי משפט וצדקה בכל עת, ופריך הגמ' וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת, חזינן רמז דאין עושין צדקה בלילה.

והא דאין נותנין צדקה בלילה אינו פשוט כל כך, דרש"י סנהדרין ל"ה ע"א ד"ה כל תענית **כתב דרגיליו** היו בלילי תעניות לעשות צדקה, עיין שו"ת שיח יצחק סימן תכ"ט, וכן במרגלית הים שם סנהדרין, הביאו ראה מרש"י זו.

ובפתח עינים ב"ק ט"ז ע"ב וכן בספרו כסא רחמים לאבות דר"ג פ"ג על הא דאמרינן התם אם נתת פרוטה לעני שחרית ובא עני אחר ועמד ערבית לפניך תן לו, כתב דהא איתא באר"י שלא יתן צדקה בלילה היינו לתת לגובר, אבל אם בא עני חייב אתה ליתן לו, וכן הדברי חיים מצאנז לא הקפיד על זה עיין דרכי חיים ושולם אות שי"ט, וכן החת"ס, כמבאר במנהגי חת"ס פ"א אות ז'.

ובספר דברי תורה ח"א סימן קי"ז להרמ"ק ממוקאטש הביא דברי הברכי יוסף וכתב נראה שזהו רק במצוה שאינה עוברת כגון שנותן לכיס של צדקה, שיכול ליתנה בבוקר, אבל אם נזדמן לו עני אינו פטור מלתת לו צדקה, שאין יחיד ס"ד לומר שבלילה יעבור על לאו דלא תקפוץ את ידך וכו', ועוד כמה לאוין, והרי אמרו כל המעלים עינו מן הצדקה כאילו שופך דמים, וכמעשה דנחום איש גם זו וכו', ודלא כאותן הקמצנים אשר לא יתפצו לעשות צדקה וכשיגיע להם עני בלילה אומרים שמחמירים מליתן צדקה בלילה וביני לביני ילך העני לדרכו ויפטרו מליתן ויש בזה כמה לאוין כנ"ל וכו', ואם ירצה א' להיות מדקדק ויכל לומר לאיזה צורך מתנה כמנהג רבינו הק' בעל דברי חיים כנ"ל, אבל לא יקפוץ ידו מליתן ביום ובלילה ולא ישיבנו ריקם להעני חלילה, והכי דייק לשון "שער הכוונות" שכתב "שארן צורך" לתת צדקה בערבית כמו בשחרית, ולכן אם יבא לפניו עני בלילה בודאי שצריך לתת לו מיד, רק שטוב לעשות כמו שנהג רבינו בעל דברי חיים מצאנז, שכשהיה מצטרף לתת צדקה בלילה, היה נותן לו במתנה להכנסת כלה או לדורון דרשה וכו', כדי שלא יהיה כסתם צדקה, אלא בדרך מתנה, ואל ישוב דך נכלם.

אשה שכשומעת שלאחרים אין כסף נעשית חולה מזה

האם מותרת לחלק צדקה כמה שרוצה?

הנה בשפע חיים למרן הדברי יציב זי"ע על ראש השנה ע"מ ר"ג מביא סיפור נפלא על אשה צדקנית שהיתה מפזרת כל אשר לה לצרכי עניים, וכששאל אותה בעלה הרי קימ"ל שאשה אסור לה לחלק צדקה רק מתנה מועטת.

והשיבה תשובה נפלאה: שהרי איתא בגמ' כתובות נ"א שהבעל חייב ברפואת אשתו, וכשהיא רואה בצרת אדם מישראל ואין בידה להושיעו, היא נחלית מרוב צער וכאב, ונמצא שחלוקת הצדקה אצלה היא בגדר רפואה, וקימ"ל שהבעל חייב ברפואת אשתו.

האם אשה או גוי כשירים לקשור תפילין לאיש?

איתא בגמ' ע"ז ל"ט ע"א, בכורות ע"מ ב' מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו תפילין, חזינן דאשה כשירה להניח תפילין לבעל.

וקשה מדוע אשה כשירה לקשור תפילין, הרי אשה אינה חייבת בתפילין, כך מקשה בתוס' מנחות ל"ו, וכן בהגהות מימוניות בהלכות ציצית פרק א' ס"ק ט' הקשה קושיא זו ומובא בב"י אור"ח סימן י"ד.

בשו"ת מהר"ם שיק ח"א אור"ח סימן ט"ו כתב שמי שחולה מותר לבתו לקשור לו תפילין, ומביא ראה מגמ' זו, ואע"פ שאשה אינה מחויבת בתפילין, כיון דעיקר המצוה לא היא הקשירה אלא עצם הנחה, לכן אשה כשירה.

ובאשל אברהם להגמ"ק מבוטשאטש זצ"ל אור"ח סימן כ"ז נסתפק אודות מניח תפילין והיה אז דבר חוצץ, ואח"כ הסיר החוצץ, שאין צריך לחזור ולהניחם או להדקם מחדש, ודי כשמסיר החוצץ, שבה הוא כממשמש בהם והוא במקום הנחה מחדש, דעיקר המצוה הנחה

והב"ח אורח חיים סימן כ"ה הקשה מפני מה תקנו ברכת להניח ולא לקשור תפילין כדכתיב וקשרתם וכמו שתקנו סוכה מ"ז ע"מ א' וכן תוספתא ברכות פ"ו ה"ד לישב בסוכה משום דכתיב ויקרא כ"ג מ"ב בסוכות תשבו אלא להורות דעיקר המצוה הנחה מתוך דרשה בהיכל בית המדרש הגדול מחנובאק בעלזא בבני ברק בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א

האם אשה אינה חייבת במצות צדקה כיון דאין נותנים צדקה בלילה

הויא ליה מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות?

הנה החינוך בפרשתן כתב דמצות צדקה נהוגת בין בזכרים בין בנקיבות.

יש להקשות: לפי מה דמבואר בירושלמי שקלים פרק ה' ה"ד, דאין נותנין צדקה בלילה, וכן בשו"ת מהרש"ם ח"ב סימן מ"ג, ובספרו דעת תורה אור"ח סימן תקס"ח, וכן בברכי יוסף אור"ח סימן רל"ה, וכן ביר"ד סימן רמ"ז, הביא מהאר"י, וכן בפרי עץ חיים למהר"ל, שער מנחה ומעריב, וכן היעב"ץ בסדרו עמודי שמים קודם תפילת ערבית, טל תורה שבת ק"ח ע"א, וכן בשו"ת אפרקסטא דעניא, ח"ג סימן קפ"א, הביא ראה מהא דפרכינן בגמ' כתובות נ' ע"א על קרא אשרי שומרי משפט וצדקה בכל עת, ופריך הגמ' וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת, חזינן רמז דאין עושין צדקה בלילה, והא דאין נותנין צדקה בלילה אינו פשוט כל כך, דרש"י בסנהדרין ל"ה ע"א ד"ה כל תענית, כתב דרגיליו היו בלילי תעניות לעשות צדקה, עיין שו"ת שיח יצחק סימן תכ"ט, וכן במרגלית הים שם סנהדרין, הביאו ראה מרש"י זו, ובפתח עינים ב"ק ט"ז ע"ב וכן בספרו כסא רחמים לאבות דר"ג פ"ג על הא דאמרינן התם אם נתת פרוטה לעני שחרית ובא עני אחר ועמד ערבית לפניך תן לו, כתב דהא איתא באר"י שלא יתן צדקה בלילה היינו לתת לגובר, אבל אם בא עני חייב אתה ליתן לו, וכן הדברי חיים מצאנז לא הקפיד על זה עיין דרכי חיים ושולם אות שי"ט, וכן החת"ס, כמבאר במנהגי חת"ס פ"א אות ז'. **א"כ הויא מצוה שהזמן גרמא א"כ מדוע נשים חייבות,** כך הקשה בחדושי הגאון רבי מנחם ועמאב סימן כ"ה ומניחו בצ"ע, וכן בשו"ת בצל החכמה ח"ה ע"מ ר"ז.

נראה לתרץ בכמה אופנים

א. בצדקה איכא נמי תרי לא תעשה, לא תאמץ ולא תקפוץ לבבך, ובלא תעשה נשים חייבות אף במצוה שהזמן גרמא כמבואר בקדושינן כ"ט ע"א, מעדני אשר, ויש להעיר ע"פ מה שכתבתי לעיל להדיא דהלא תעשה מחזק העשה היכא דליכא עשה ליכא הלא תעשה.

ב. ע"פ מה שכתב בשו"ת שו"מ מ"ת ח"ג סימן פ"ט **כתב מדוע** אצטריך קרא דנשים פסולות לעדות הא הויא מצוה שהזמן גרמא, ותירץ דכתבו הראשונים הרמב"ן והנמ"י פרק הכונס דעדות לחבירו הויא גמילות חסדים, ובגמילות חסדים בודאי נשים חייבות, ואפשר דכונתו גמילות חסדים כולל הרבה פרטים ואפילו שפרט אחד אינו נוהג בלילה, לפי זה אתי שפיר בצדקה נשים חייבות אף דהויא הזמן גרמא, דבעיקר גמילות חסדים נשים מצוות אף בלילה, מעדני אשר.

ג. כיון דצדקה מצלת ממיתה כמאמר הכתוב צדקה תציל ממות, וכי גברא בעי חי נשיי לא בעי חי, לכך נשים חייבות, עיין קדושינן ל"ד ע"א, מעדני אשר

ד. בשו"ת חדות יעקב תניא סימן קמ"ה **אות ל"ז** מחדש דבמצוה שבין אדם לחבירו ליכא פטור של מצוה שהזמן גרמא דאין לך אלא חידשו דילפינן מתפילין דהויא מצוה שבין אדם למקום, מעדני אשר.

ה. ע"פ מה שכתב הפנ"י קדושינן כ"ט שבמצוה שאפשר לעשות ע"י שליח, ליכא פטור של מצוה עשה שהזמן גרמא, וטעם הדבר ע"פ מה שכתבו הראשונים בטעם הפטור של מצוה עשה שהזמן גרמא כיון דמשעבודות לבעליה, א"כ היכא שאפשר ע"י שליח ליכא פטור הנ"ל, לפי זה א"ש מעדני אשר

אשה שיודעת שבעלה אין נותן צדקה כערך מה שיש לו

האם מותר לה לתת שלא ברשות?

הנה בשו"ת נודע ביהודה תניא יור"ד סימן קנ"ח מובא בפתחי תשובה יור"ד סימן קנ"ח נשאל באשה שיודעת שבעלה מקמץ בנתינת צדקה ואינו נותן לפי ערכו והיא נותנת בתוך הבית ומחלקת צדקה לפי העושר, ויודעת שבעלה מקפיד אם מותר לקבל ממנה צדקה.

ומסיק: דגזל גמור הוא וחלילה לקבל ממנה, ואף שבית דין כופין על הצדקה, מ"מ מי שם האשה לשופטת ואשה פסולה לדון, וגם לבית דין אין רשות ליקח ממנו בלי ידיעתו.

אבל בערוך השלחן יור"ד סימן רמ"ח ס"ק י"ג **חולק** וסבירא ליה דכיון דקימ"ל כופין על הצדקה, ועכשיו בזמן הזה אין לנו כח לכוף, לכן אם יש איש קמצן מהאשה נותנת צדקה בלי ידיעתו, אע"פ שהיא בעצמה אינה יכולה להיות שופטת, מ"מ אם הרב שבעירו אומר שלפי ערכו אם היתה ידיו תקיפה היינו כופין על זה, יכולה לתת כשיעור הזה, ולמה נגרע במה שאין בידינו לכוף אם יש ביכולתנו להוציא הצדקה שהיא מחויב.

ולענין הלכה כתב בשו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן קל"ב ס"ק ז' שאין לסמוך על זה ואסור לקחת כסף מהאשה כיון שאין כופין בזמן הזה.

איך יכול להיות שתושבי חו"ל יש להם אלוקי יותר מתושבי ארץ ישראל?

איתא בגמ' כתובות ק"י עמוד ב' כל הדר בארץ ישראל, דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ, דומה כמי שאין לו אלוה.

יש להקשות: איך יכול להיות שתושבי חוץ לארץ, הם רק דומים שאין להם אלוה, דמשמע אבל באמת יש להם אלוה, משא"כ תושבי ארץ ישראל שגרים בארץ הקודש, הם דומה כמי שיש לו אלוה, משמע אבל באמת אין להם, וכי תושבי חו"ל יותר חשובים מיושבי ארץ הקודש.

ומתרץ מרן הדברי יציב זצ"ל שכתבו הספרים דהאדם נמצא איפה שעיקר מחשבותיו, בני ארץ ישראל חושבים על השפע שיש בחו"ל ורוצים להיות שם, אז הוא כאילו שנמצאים בחו"ל, משא"כ תושבי חו"ל חושבים כל היום מתי נזכה לחון את פני הארץ הקדושה, אז חושבים כל היום מארץ ישראל, הוא כאילו הם בארץ, הנה כל המאות האורחים שבאו להשתתף בשמחה נישואין לבנו של המשפיע חושבים כל הזמן נוכל לבא לארץ להתחמם לאורו של המשפיע, א"כ כל הזמן אתם בארץ ישראל, שמחשבתכם כאן.

מתוך דרשה בשמחת השבע ברכות למאות אורחים מחו"ל

לבן ידידינו הגאון הצדיק המשפיע העולמי רבי נחמן בידרמן שליט"א שהתקיים באולמי השמים פתוחים בלוד

חשוב כהלכה

חזון זה נוצר ונערך ע"י ידידנו ר' חרדי יסקינד הגר שליט"א - מנהל

חשוב כהלכה שינון וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם חשופים ומשנה ברורה

[א] נמצא אחד קא"פ. בפרשת ראה (דברים יג יב) כתיב כי יסיתך אחיך בן אמך או בןך או בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשך בסתר לאמר נלכה ונעבדה וכו' כי הרג תהרגנו וגו' ואיך אפשר לקיים המקרא הא שומע ההסתה מצורף עם העדים ששומעים ההסתה והיו נמצא אחד מהם קרוב או פסול והעדות בטילה? [ב] פטור מדבר ועושהו. קימ"ל ירושלמי ברכות פ"ב ה"ט שהפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט, וצ"ע שהיאך פסק הרמב"ם פ"א מגזילה ואבידה ה"ט דבזקן ואינו לפי כבודו מחזיר אבידה לפני משורת הדין, הא הוא פטור מן הדבר ועושהו?

[ג] ברכה על דבר שעושה מפני הסכנה. הרמב"ם פ"א מברכות ה"ה פסק שהעושה מעקה מברך אקב"ו לעשות מעקה, וצ"ע שהוא עצמו פסק שם ה"ד שהטעם שאין מברכים על מים אחרונים מפני שלא חייבו בדבר זה אלא מפני הסכנה של מלח סדומית ואין מברכים על דברים שהם משום סכנה, וא"כ כל ענין מעקה שמפורש בתורה שהוא משום סכנה, וא"כ היה צ"ל שלא יברך על מצוה זו?

[ד] מכירי כהונה. בעירובין אמרו סג א שכל הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם, וצ"ע הבכל הש"ס מצינו ענין של מכירי כהונה הרי שהיו נהגים דוקא ליתן לכהן אחד?

[ה] בל תאחר. ר"ש (בר"ה ד ג) סובר דבבל תאחר אינו עובר אא"כ עברו עליו ג' רגלים כסדרם, וצ"ע דא"כ ל"ל קרא בסוף כריתות דהייב חטאות ואשמות אין יוה"כ מכפר, תיפ"ל מדבעי בהו ג' רגלים כסדרם לבל תאחר, ואי איתא שיוה"כ מכפר הרי כבר כיפר עליו יוה"כ ואין עליו חיוב קרבן עוד?

[ו] הנאה של מקבל המתנה. בש"ע א"ח רכג נפסק שאם ראובן נתן מתנה לשמעון דשמעון מברך הטוב והמטיב והטעם דיש לשניהם הנאה דכשהמקבל עני יש הנאה לנותן שזיכהו הש"ת ממון לעשות צדקה ואם הוא עשיר יש לו הנאה שמקבל ממנו, וצ"ע דבקיודשין ז א מבואר דנחשבת הנאה לנותן רק כשמקבל אדם חשוב?

[ז] אוכל הכבוש באיסור. בנ"ך מבואר ששמשון אכל דבש שהיה כבוש בגויית אריה וצ"ע דכיון דקיימ"ל דכבוש ה"ה כמבושל והדבש היה כבוש בדבר טמא וקיי"ל שטעם כעיקר אסור מן התורה א"כ איך אכל שמשון דבר האסור?

[ח] חיוב כיסוי הדם לדבר האסור מספק. החיוב לכסות דם הוא רק כשהשחיטה היתה באופן שהבהמה ראויה לאכילה ובגמ' איתא דאם ישנה ספק אם הבהמה ראויה לאכילה אע"פ שאסור לו לאכול מ"מ חייב לכסות מספק וצ"ע דלגבי עירוב קיי"ל דבעינן ככר הראויה לאכילה ואם הככר אסור מספק אינו עירוב כלל?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 300 ש"ח. 2-3 זוכים כל חודש. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה. 3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים הזוכה יבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות. 4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש. 5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת חשבוני כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמ"כ שם מלא, כולל/ישיבה. ועיר וטלפון וכמ"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד', תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח תמוז

הארות והערות ניתן לשלוח לחבר הדב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
053-3166560 | 0533166560@GMAIL.COM

האם מצות עלייה לרגל אי אפשר לקיים בלילה?
האם מצות עליה לרגל אפשר לקיים רק ברגל ולא ברכיבה על סוסים?

האם אי אפשר לקיים מצות עליה לרגל בלילה?

בפרשתן ט"ז ט"ז שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך וגו' ולא יראה פני ריקם

יש לחקור האם אפשר לקיים מצות עלייה לרגל בלילה או דילמא אי אפשר לקיים מצוות עלייה לרגל רק ביום

הנה בטורי אבן חגיגה ב' ע"מ א' כתב דאין מקיימים מצוות עליה לרגל בלילה

ובשפת אמת חגיגה ב' עמוד א' הביא את דבריו: והעיר מאי דפשיטא ליה דמצות ראייה היא ביום ולא בלילה, נסתפקתי בו מדלא תני לה במתניתין במגילה כ' ע"מ א' בהדי הנך דמצותן ביום ולא בלילה, וגם מנלן למעט לילה, ואף על גב דהקרבן אינו יכול להביא בלילה, מ"מ מנלן דהראיה תלויה בהקרבה דכל שאינו בביאה אינו בהבאה אמרו, אבל אפשר דאפילו אינו בהבאה ישנו בביאה, ותו דלילה לאו מחוסר זמן היא והוא ישנו בהבאה, ודנימא מסברא דיראה היא ביום, לאפוקי בלילה שאין רואין, קשה לחדש מעצמנו דרשא כזו דהרי רואה שפיר ע"י נר וכן משמע בגמ' מ"ק ח' דאי לאו המיעוט דלי ולא לאורי היו רואין את הנגעים בלילה לאור הנר הרי דבלילה נמי נקרא ראייה, והא דילפינן דלילה לאו זמן ציצית מדכתיב וראיתם אותו היא מיתורא דקרא ולא ממשמעות הכתוב, ואי נימא בזה כשם שבא ליראות בלא נר כו' א"כ אפי' ביום ראייה שלנו ע"י השמש ואינו כראיה שלו יתברך אלא ודאי דלא שייך לדרוש כן וצ"ע.

ובמקום אחר כתב בשפת אמת מסכת חגיגה דף יז עמוד ב לעיל בריש פ"ק דמכילתין נסתפקתי אם יוצאין ראיית פנים ברגל בלילה, ומצאתי כאן בטורי אב שהשיג על פירוש רש"י מהאי טעמא דגם בלילה יוצאין וכמה רב גוברי' לחלוק על רבותינו הראשונים ז"ל בלי שום טעם והרא"י שלו אינה מוכרח למבין ולא עוד אלא שסותר דברי עצמו בריש מכילתין ע"ש שנסתפקתי בדיון זה וכעשיו איפשט לי מרש"י ותוס' דאין יוצאין בלילה ידי ראי' אבל הטו"א סותר דבריו ותפוס לשון ראשון כשיטת רש"י ותוס'.

ובמנחת חינוך בפרשתן כתב דאם נאמר דיוצא מצות ראייה בלילה יכול לבא למקדש בלילה ולקיים מצות ראייה ולשלוח את הקרבן למחרת, דאם שולח אחר"כ את הקרבן אינו עובר על הלאו שלא יראה פני ריקם.

האם יש איסור לעלות לרגל ע"י רכיבה בסוסים?

איתא במדרש פסיקתא זוטרתא פרשת משפטים פסוק י"ז מובא ברבינו בחיי "שלש פעמים", "שלש רגלים", ולהלן הוא אומר: ישעיה כ"ו ו' "תרמסנה רגל רגלי עני פעמי דלים", אזהרה לישראל שלא יעלו אלא ברגליהם, וכן הכתוב אומר: שיר השירים ז' ב' "מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב".

וכן כתב המאירי ריש חגיגה, ובפסקי תשובה סימן ר"ה מביא בשם המהרי"ץ חיות בסימן ז' דמקורו בגמ' חגיגה ג' ע"א

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' פסחים צ"ד ע"א ת"ר היה עומד חוץ למודיעים ויכול ליכנס בסוסים יכול יהא חייב ת"ל ובדרך לא היה, חזינן דאפשר לקיים מצוה עליה לרגל ע"י סוסים, כך מקשה בשו"ת בית דוד סימן קמ"ז

איכא כמה תרוצים

א.הא דאסור לעלות ע"י סוסים לרגל, זה מירושלים למקדש, אבל עד ירושלים היו יכולים, דאין מסתבר שיעלו ממקומות רחוקים ברגל, לפי הנ"ל א"ש, מעדני אשר.

ושמחתי דמצאתי יסוד זה: דהנה בירושלמי פסחים פ"ד הלכה ז', איתא דעולי רגלים היו רוכבין ע"ג בהמות בעלייתם, הרי שלא צריך עליה ברגליהם דווקא, ובהגהות עמודי ירושלים על הירושלמי עמד על סתירה זו, וכתב לתרץ דממקומם עד ירושלים שאינו עיקר המצווה דעליה לרגל אלא הכשר מצווה בלבד היו רוכבין ע"ג בהמות, אבל מירושלים עד הר הבית שזו עיקר המצווה דעליה לרגל, צריך שיעלו ברגליהם דווקא ע"כ.

ב. כוונת הגמ' כיון דלא מקרי עלייה לכך לא מהני מה שיכול לבא ע"י סוסים, מעדני אשר.

שמעתי ממורי חמי הגאון רבי בן ציון רייך שליט"א טעם נפלא מדוע אסור לקיים מצות עליה לרגל ע"י סוסים וחמורים, דרצו כשכל עם ישראל עלו לרגל שלא יהא קנאה ושנאה ותחרות אחד מגיע אם סוס יותר יקר יותר יפה ויבואו לידי קנאה ושנאה, לכן אמרו כולם שוים כל אחד מגיע רק ברגל

